

Wiesław Kuś, Zbigniew Pianowski, Janusz Bogdanowski

Cieszyn-Wzgórze Zamkowe, gm. loco,
woj. bielskie, AZP 108-44/-

Informator Archeologiczny : badania 29, 114-115

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

cyldryczna studnia o kamiennej cembrowinie i średnicy ok. 2 m. Całe założenie otoczone było fosą.

Faza II: Na przełomie XIII i XIV w. nastąpiła likwidacja cylindrycznej wieży i budowa w narożniku północno-zachodnim budynku pałacowego. Zbudowano go na planie prostokąta o wymiarach 17,5 x 13 m. Likwidacji uległa też brama wjazdowa znajdująca się w zachodniej części muru kurtynowego. Powstały wsparte na murze fazy I baszta bramna, skierowana wylotem w stronę miasta, i leżąca na południe od niej baszta obronna. W kierunku miasta od baszty tej wyprowadzony został mur łączący zamek z fortyfikacjami miejskimi. W dalszym ciągu całość założenia otoczona była fosą i wprzęgnięta w ten system Młynówka.

Faza III: W końcu XV i na początku XVI w. budynek pałacowy fazy II funkcjonował w zasadzie w niezmienionej formie. W części południowo-wschodniej założenia wzniesiona została cylindryczna baszta o średnicy 15,45 i grubości murów sięgającej 3,8 m. Od strony baszty zewnętrznej basztę zaopatrzone w ozdobny, dookólny, profilowany cokół z piaskowca. Od strony północnej prowadziło do niej wejście o szerokości 1,1 m. W tym czasie powstało, po uprzednim wyburzeniu części muru kurtynowego fazy I, nowe założenie pałacowe. Budynek ten wzniesiono na planie trapezu o bokach dłuższych 30 i 37,5 m i szerokości 15 do 15,5 m. Zachodni odcinek muru kurtynowego wzmocniony został przyporami. Podobnie jak w okresach poprzednich całość założenia otoczona była fosą.

Cieszyn-Wzgórze Zamkowe
gm. loco, woj. bielskie
AZP 108-44/—

Muzeum w Cieszynie

Badania prowadził mgr Wiesław Kuś. Konsultacja archeologiczna dr Zbigniew Pianowski, architektoniczna prof. dr hab. Janusz Bogdanowski. Finansowane przez Miejskiego Konserwatora Zabytków w Cieszynie. Trzeci sezon badań. Założenia obronne średniowiecznego zamku piastowskiego — kamienna wieża cylindryczna — XIII? w.

W roku 1995 kontynuowano badania w części wykopów otwartych w poprzednim sezonie. Szczególna koncentracja prac nastąpiła w wykopie V (wnętrze wieży) oraz wykopie I (na zewnątrz wieży, od strony dziedzińca zamkowego). Eksplorowano również nawarstwienia w wykopie IV (na zewnątrz obwarowań). Ze względu na prace techniczne związane z zabezpieczeniem odślanianej dolnej partii wieży, prace archeologiczne posuwały się stopniowo wolno.

Wykop V — wnętrze wieży — eksploracja nawarstwień średniowiecznych wykopem połówkowym od poziomu 12 m, o miąższości 1,6-1,7 m, sięgających do składającej się z zaprawy wapiennej i kamienia warstwy budowlanej oraz stopy fundamentu wieży na głębokości 13,7 m (pomiar od obecnie zachowanej korony wieży). Stopa fundamentu spoczywa na warstwie kamieni o wielkości średnio 0,3 m, przemieszanych z siwożółtą, tłustą gliną. Jest to prawdopodobnie pozostałość częściowo zniwelowanego pod budowę wieży wału kamienno-ziemnego wczesnośredniowiecznego grodu, datowanego na X-XIII w. Średniowieczne nawarstwienia w wykopie V, składające się z kilkunastu warstw powstałych, na co wskazuje przemieszanie materiału ceramicznego, w wyniku nieokreślonego, stosunkowo krótkotrwałego wydarzenia (być może zsypanie jako odpadów), zawierały różnorodną ceramikę z XIV i XV w. w liczbie ok. 2000 sztuk (garnki, dzbany, pucharki, misy, pokrywki, zdobione typowymi dla tego okresu ornamentami oraz niezdobione), kilkadziesiąt fragm. kości zwierzęcych, kilka różnego rodzaju żelaznych okuć nieokreślonych wyrobów drewnianych. Na uwagę zasługuje płytka posadzkowa z przedstawieniem orła piastowskiego oraz skarb 89. monety, z których 49 to halerze księstwa opawskiego datowane na 2. poł. XV w. oraz 17 krążków bez śladów stempla. W trakcie czyszczenia lica muru odkryto dodatkowo 4 liczmany mosiężne, wybite w Norymberdze w końcu XV w.

Skarb monet wyznacza przybliżoną datę powstania nawarstwień we wnętrzu średnio-wiecznej wieży na koniec XV w.

Wykop IV — od strony północno-zachodniej, na zewnątrz obwarowań — pogłębienie oraz poszerzenie wykopu, w wyniku którego odsłonięto większy odcinek pierwotnego lica zewnętrznej wieży, o wymiarach 3,5 x 12 m. Eksploracja ujawniła warstwę wczesnośredniowieczną zalegającą na złożu wtórnym (powstała prawdopodobnie przy niwelacji terenu pod budowę wieży), w której wystąpiło kilka fragm. ceramiki oraz żelazne ciosło tulejowate, określane też jako siekierociosło. Wykop nie osiągnął na razie stopy fundamentu wieży. Pojawiła się natomiast warstwa gliniasta związana z wałem obronnym grodu. Odsłonięto także drugą odsadzkę muru oporowego, biegnącego równolegle do wieży w odległości 2,5 m.

Wykop I — od strony dziedzińca zamkowego — powiększono dotychczasowy, niewielki wykop, który odsłonił wyrwę w konstrukcji wieży do rozmiarów 2,5 x 7 m, osiągając tym samym podstawę nasypu okrywającego zewnętrzne partie wieży od strony wschodniej. Wykop osiągnął głębokość 3,5 m przy murze wieży. Nawarstwienia składają się wyłącznie z gruzu kamiennego przemieszanego z gliną i zaprawą wapienną. Nielicznie wystąpiła ceramika nowożytna. Wykop ten stanowił przygotowanie do całkowitego odsłonięcia wieży do poziomu nawarstwień średniowiecznych od strony dziedzińca, a także do przewidywanej konserwacji i ekspozycji.

Badania będą kontynuowane.

Czchów, st. 1, Zamek
gm. loco, woj. tarnowskie
AZP 107-63/3

Muzeum Okręgowe w Tarnowie

Badania prowadził mgr Andrzej Szpunar (autor sprawozdania) przy współudziale mgr mgr Barbary Szpunar i Agnieszki Mirek. Finansowane przez Muzeum Okręgowe w Tarnowie, Urząd Wojewódzki i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Tarnowie. Trzeci sezon badań. Zamek średniowieczny.

Skoncentrowano się na odkrywaniu północno-zachodniej części wzgórza oraz na wnętrzu pomieszczeń domu zamkowego. Przebadano 2,5 ara powierzchni. Odsłonięto relikty zabudowy przy ścianie zachodniej murów obwodowych. W świetle nowych odkryć dom zamkowy, zamykający od północnej strony całość założenia obronnego, mający kształt prostokąta o wymiarach zewnętrznych 9,6 x 21 m, z dobudowaną od południa prostokątną sienią, będącą zapewne też klatką schodową, poszerzony został o długi budynek przylegający do zachodniego muru obwodowego. Budynek ma wymiary 17,5 x 7 m, wnętrze jest wyłożone brukiem kamiennym. Odsłonięto także przebieg muru obwodowego na południowy zachód od wieży.

Badania sondażowe w pomieszczeniu północno-zachodnim zamku zrewidowały dotychczasowe poglądy i wykazały, że odkryte relikty to nie parter, a piwnice zamku, stanowiące na całej długości domu zamkowego jedno pomieszczenie połączone masywnym łukiem kamiennym (odsłonięto filary tego łuku).

W wykopie badanym w 1994 r. kontynuowano eksplorację nawarstwień, eksplorując poszczególne poziomy wydzielone w oparciu o profil. Wydzielono X warstw kulturowych. Wydobyto blisko 10 tys. zabytków, głównie fragm. naczyń glinianych, kości zwierzęce, przedmioty metalowe (bełty kusz, ostrogi, fragm. zbroi i mieczy). W warstwie gruzowego wypełniska piwnic znaleziono także kolejne dwie monety Jana Kazimierza, datowane na lata 1664-1668 (szeląg koronny i szeląg litewski).